

Informasjonsplan for flomsonekartprosjektet

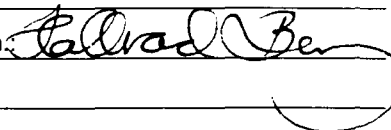

mars 2000

INFORMASJONSPLAN FOR FLOMSONEKARTPROSJEKTET

Ansvarlig: Hallvard Berg, HG

Sign:

Dato: 30.03.2000

Saksnr.: 199904603-9

Arkiv: 483

Kopi:

1. Innledning	s. 3
Bakgrunn for utarbeiding av informasjonsstrategi og tiltak	
Sammensetning og mandat for arbeidsgruppa	
Informasjonsplan	
2. Analysedel	s. 4
Avgrensing av oppgaven	
Hva er problemet, hvorfor og for hvem	
3. Målgrupper for informasjon	s. 8
4. Mål for informasjonsarbeidet	s. 9
5. Strategi	s. 10
6. Forslag til tiltak	s. 11
Vedlegg 1	s. 14
Praktisering av retningslinjene 1/99 "Arealbruk og sikring i flomutsatte områder" og forholdet mellom retningslinjene og byggeforskriften	
Vedlegg 2	s. 15
Saksbehandling for bistand til sikring i og ved vassdrag	
Vedlegg 3	s. 16
Prioriterte strekninger for kvantitativ flomvarsling	
Vedlegg 4	s. 19
Informasjonsstrategi og -tiltak i flomsonekartprosjektet – juridiske problemstillinger	

1. Innledning

Bakgrunn for å utarbeide informasjonsstrategi

Styringsgruppa for flomsonekartprosjektet har ved flere anledninger lagt vekt på at det må utvikles en god informasjonsstrategi for prosjektet. Med notat datert 29.10.99 ble det tatt initiativ til et samarbeid mellom linjen og prosjektet om utforming av informasjonsstrategi knyttet til flomsonekart. På styringsgruppemøte 15.11.99 ble det foreslåtte opplegg godkjent. Styringsgruppa så det som viktig at både H, S, V og regionkontorene var representert i arbeidsgruppa.

Flomsonekartene utgjør et verktøy blant annet for oppfølging av arealplaner og byggesaksbehandling i kommunene og i forbindelse med flomvarsling og flomsikring. Informasjonsarbeidet i prosjektet må derfor koordineres med tilsvarende aktiviteter knyttet til disse oppgavene i NVE. For å få til et helhetlig og godt informasjonsopplegg og et opplegg i tråd med føringene i "Kommunikasjonspolitik for NVE" må Informasjonskontoret delta aktivt i arbeidet. Det er også relevant å se på informasjonsopplegg for beslektede prosjekter, så som informasjon knyttet til dambruddsbølgeberegninger.

Sammensetning og mandat for arbeidsgruppa

Arbeidsgruppa har hatt følgende sammensetning:

Hallvard Berg HG/flomsone – leder, Øyvind Høydal HG/flomsone, Sverre Sivertsen DIF, Anders Skauge VN (sekr.), Inger Karin Engen HV og Torstein Tjelde RØ /S.

Arbeidsgruppas mandat:

1. Arbeidsgruppa rapporterer til styringsgruppa for flomsonekartprosjektet
2. Det skal utarbeides forslag til en informasjonsstrategi for flomsonekartprosjektet. Det skal i dette arbeidet søkes samordning med informasjonsarbeid som utføres i regi av fagavdelingene.
3. Det skal i henhold til informasjonsstrategien utarbeides forslag til konkrete tiltak. Etter nærmere avklaring i styringsgruppa utarbeides også konkret informasjonsmaterieil.
4. Arbeidsgruppa samordner sitt arbeid med pågående arbeid i prosjektet med utvikling av et kvalitetssystem.

Informasjonsplan

Arbeidsgruppa foreslår en informasjonsplan bestående av følgende fire deler:

Analyse - Mål og Strategi - Tiltak - Evaluering

I analysedelen gjennomgås og avklares ulike problemstillinger og utfordringer knyttet til informasjonsarbeidet. Den innbefatter også en målgruppediskusjon.

På bakgrunn av analysedelen og mål for flomsonekartprosjektet defineres mål og strategi for informasjonsarbeidet.

Tiltak foreslås med bakgrunn i analysen, målgrupper, målformulering og strategi.

Når tiltakene er iverksatt kan det være behov for en evaluering av strategi og tiltak for å vinne erfaringer. Flomsonekartprosjektets lange varighet i tid medfører god mulighet for korrigering av strategi og tiltak underveis.

2. Analysedel

Avgrensning av oppgaven

Flomsonekartprosjektet består av en rekke deloppgaver, for eksempel oppgaver knyttet til økonomi, tekniske problemstillinger knyttet til kartleggingen og presentasjon av kartene, administrasjon og lover- og regelverk. Det faller utenfor arbeidsgruppens mandat å ta opp og avklare alle problemstillinger knyttet til deloppgavene. Informasjonsgruppa fant det imidlertid nødvendig å avklare enkelte forhold som har særlig betydning for utarbeidingen av informasjonsstrategi og forslag til informasjonstiltak, særlig med hensyn til konsekvenser flomsonekartene vil kunne få for eksempelvis saksbehandlingen i NVE, for kommunene og berørte grunneiere. Disse var:

- *Praktisering av retningslinjene 1/99 "Arealbruk og sikring i flomutsatte områder" i NVE og forholdet mellom retningslinjene og byggeforskriften.*

I uttalelser til arealplaner viser vi til at sikkerhetskravene satt i retningslinjene bør følges. Retningslinjene er ikke en forskrift (noe det er et siktemål at de skal bli), så vi kan ikke kreve at kommunene legger retningslinjene til grunn i sin arealplanlegging. Kommunene har imidlertid et ansvar for at det ikke planlegges ny arealbruk i områder som kan bli utsatt for skadeflom. Sammen med flomsonekart vil retningslinjene være et godt grunnlag for NVE og fylkesmannen ved behandling av arealplaner og eventuelt dersom det skal fremmes innsigelse. Se vedlegg 1.

- *Håndheving av "krav" om flomsikring – for eksempel ved ønske om fortetting / øking av sikkerhet i områder flomsonekartene viser kan bli oversvømt ved flom.*

Her vises det til Dialogark nr. 1/2000 "Informasjon om sikringstiltak i vassdrag". Flomsonekartene kan føre til at det kommer "krav" om at for eksempel bebygde områder som ikke har tilfredsstillende sikkerhet skal sikres. Konklusjonen er at flomsonekartene ikke vil endre på dagens situasjon: det må søkes, ingen har rett til sikring og NVE kan avslå søknad. Se vedlegg 2.

- *Framtidig flomvarsling – avklaring av hvilke strekninger det kan være aktuelt med kvantitativ flomvarsling for i framtida, og hvilken form for flomvarsling som er tenkt i vassdrag hvor det ikke planlegges kvantitativ varsling.*

I dag driver NVE en landsdekkende kvalitativ flomvarsling. Et langsiktig mål for flomvarslingen er å kunne varsle bare skadeflom, men dit er det svært langt fram. Et ikke fullt så langsiktig mål er å drive kvantitativ varsling for enkelte elvestrekninger/punkter, og kvalitativ varsling ellers i landet. Det foreligger en intern prioriteringsliste for strekninger hvor siktemålet er å drive kvantitativ flomvarsling. Se vedlegg 3. For å forberede og innhente data i kommunene med hensyn på kvantitativ flomvarsling, vil det være nødvendig å opprette kontakter i kommunene, noe som kan oppnås ved en kobling mot informasjonsarbeidet i forbindelse med flomsonekartene.

- *Verdinedgang på eiendommer (som en følge av påvist flomfare).*

Flomsonekart som bedrer kunnskapen om en eksisterende fare, kan medføre en verdinedgang for enkelte eiendommer. Dette er ikke noe NVE kan "lastes" for på noen måte.

- *Forsikring (praksis/bruk/konsekvens av flomsonekart), flomsonekartenes juridisk kraft og ansvar for den usikkerheten/unøyaktigheten som ligger i kartene.*

Forsikringsselskap kan nekte forsikring av bygninger som oppføres i områder som kan bli utsatt for skadeflom. Selv om spørsmål knyttet til forsikring av områder som flomsonekartene angir som flomutsatt egentlig ikke er NVEs "problem", vil det være hensiktsmessig å informere forsikrings-

bransjen om flomsonekartleggingen og om formålet, da forsikringsbransjen kan være med på å redusere skadepotensialet. Se vedlegg 4.

Eventuelle regresskrav som en følge av uforsvarlig utnytting av områder som i flomsonekart er angitt som flomutsatt vil ikke være NVEs ”problem”, men et forhold mellom kommune/utbygger og forsikringsselskap.

Usikkerhet: Kartene har et godt grunnlag i utførte beregninger, men usikkerheten må formidles på en tydelig måte. Om ikke kan NVE få ansvar ved feil. Vi bør vise til at kommunene fremdeles har et ansvar, selv om flomsonekartene foreligger, for eksempel ved å bruke angitte flomvannstander på kartene i planleggingen for å få en bedre nøyaktighet/sikkerhet (dvs. ikke bare bruke arealinformasjonen på kartene).

Hva er problemet, hvorfor og for hvem

Hovedproblemet er at enkelte områder med en viss sannsynlighet vil bli oversvømmet eller utsatt for erosjon og at dette kan medføre fare for økonomisk skade eller tap av liv som en følge av at det er utsatt arealbruk i disse områdene eller at det planlegges ny utsatt arealbruk her.

For informasjonsarbeidet vil det være viktig å avdekke hvilken informasjon som er nødvendig og viktig for at flomsonekartene skal bli tatt i bruk på en aktiv og korrekt måte.

a) Generell informasjon om prosjektet og kartene

Det vil være behov for en ”basisinformasjon” om prosjektet og kartene som besvarer overordnede spørsmål, som hva flomsonekartene er/illustrerer og hva kartene kan og skal brukes til.

HVORFOR: Det er generelt behov for at befolkningen vet hva flomsonekart er og hvorfor vi lager dem. Det vil også kunne være behov for å informere om hvorfor vi ikke kan kartlegge alle potensielt utsatte områder og eventuelt informere om hvordan annen informasjon om flomhøyder kan framskaffes.

HVEM: innbyggere i flomutsatte områder, alle potensielle brukere/etater

b) Forklare avvik fra virkeligheten

Det vil oppstå avvik mellom framtidige observasjoner av flommer og det som framgår av flomsonekartene med tilhørende underlag. Det vil derfor være viktig å formidle hvilken presisjon kartene har og forklare avvik som vil oppstå.

HVORFOR: Avvikene kan slå i begge retninger, dvs. at noen ganger har vi ”undervurdert” flomutsatt areal/ vannstand, andre ganger har vi ”overvurdert” flomutsatt areal/ vannstand. Mellomsituasjoner vil også oppstå, dvs hvor vår beregning av vannstand kan være svært god, men vist areal på kartet stemmer ikke med faktisk flomutbredelse osv.

For de som har forholdt seg til kartene som beslutningunderlag kan en i ytterste konsekvens se for seg erstatningskrav mot NVE fordi kartene er ”feil”. Formidling av usikkerhet er derfor viktig for å unngå at NVE kan bli dømt for å ha utvist uaktsomhet.

HVEM: alle brukere av flomsonekart

c) Riktig forståelse av kartene, riktig bruk av kartene og forståelse for kartenes begrensning

En sentral informasjonsoppgave vil være å informere om hvordan kartene skal brukes i forbindelse med arealplanlegging, byggesaksbehandling, beredskap, tiltaksplanlegging osv. Likeledes hvordan flomsonekart kan være et hjelpemiddel for de beredskapsansvarlige lokalt ved mottak av flomvarsel.

HVORFOR: Feil forståelse av kartenes bruk og begrensninger kan føre til gale beslutninger med hensyn til utbygging i område utsatt for skadeflom. Konsekvensen av dette kan bli større flomskader enn ellers og i ytterste konsekvens økonomisk ansvar for kommunen, eventuelt deres rådgivere.

Det er behov for å forklare hva som menes med flom og informere om hvilke fenomener som også kan knyttes til vassdrag (ras, erosjon, massetransport, is, trær, rusk, rask m.m.) og eventuelt forklare hvordan det er tatt hensyn til slike fenomener.

Kartene kan muligens føre til urealistiske forventninger om presisjon av flomvarsler. Det er behov for informasjon om usikkerhet i forbindelse med flomvarsling, i tillegg til en avklaring av hvor og hvordan flomvarsling vil bli drevet i framtida (både kvantitativ flomvarsling i noen vassdrag og kvalitativ varsling, som i dag, i landet for øvrig, inntil NVE kan bli i stand til å drive en landsdekkende varslingstjeneste bare av skadeflommer).

HVEM: Kommunene og andre beslutningstakere og deres rådgivere, samt mottakere og brukere av flomsonekart.

d) Skadekompensasjon og flomsonekart

For mange vil definisjon av faresoner være nyttig informasjon som ettersøkes i en planprosess. Det er imidlertid ikke til å komme forbi at mange vil forbinde kartene med restriksjoner heller enn tilbud.

HVORFOR: Informasjon om kommunalt ansvar for håndhevelse av PBL er fundamental for at flomsonekartene vil bli positivt mottatt. Konsekvenser av mangelfull planbehandling, eksempelvis regressansvar, må illustreres.

Normalt vil enkeltindivider, bedrifter eller kommuner komme relativt økonomisk skadefritt fra naturskader gjennom forsikringsordninger, naturskadeerstatninger eller direkte statlige utbetalinger som skadekompensasjon, jf. statlige utbetalinger etter flommen i 1995 og normale tilskuddsordninger til sikringstiltak (inntil 80% statstilskudd). Dette medfører at risiko for økonomisk skade som følge av naturskader for disse partene er liten og dermed ikke oppfattes som tyngende. Retningslinjer 1/1999 og flomsonekart som illustrerer faresoner, kan dermed bli forbundet med en uønsket restriksjon i stedet for et tilbud om assistanse.

HVEM: Staten ved blant annet NVE og fylkesmennene har en informasjonsutfordring når det gjelder å informere kommunene om deres ansvar for å håndheve PBL når det gjelder fare. Kommunene vil ha det økonomiske ansvaret ved mangelfull håndhevelse av PBL.

e) Bekymring blant innbyggere i flomutsatte områder for prisfall/ økte kostnader

En problemstilling er om flomsonekartene indirekte vil kunne føre til at eiendomsprisene i flomutsatte områder går ned og at forsikring av flomutsatte arealer bli dyrere, eventuelt blir nektet.

HVORFOR: På godt og "vondt" gir kartene en mer nøyaktig oversikt over flomforholdene enn det som har vært tilgjengelig tidligere. Koblet mot innskjerping av kravene til arealplanlegging/byggesaksbehandling kan/ skal konsekvensen bli at en type utbygging som til nå har vært utført, ikke vil bli tillatt lenger.

Dagens situasjon er sannsynligvis at aktørene i boligmarkedet i liten grad har kjennskap til flomfare. Markedet kan "over-reagere" i forhold til realøkonomiske forhold på informasjon om at bygningen er flomutsatt, på grunn av de følelsesmessige sider av å bli rammet av flom. Selv om eventuelt prisfall ikke er noe som NVE kan ta ansvar for, er det sannsynlig at NVE vil møte slike spørsmål i tilknytning til presentasjon av kartene. Korrekt informasjon om hvilke ordninger en har å forholde seg til som innbygger i flomutsatt område, kan redusere faren for "over-reaksjon" på informasjon om flomfare i markedet.

HVEM: Alle innbyggere/ huseiere i områder utsatt for skadeflom vil trenge avklaring av disse spørsmålene. Også beboere utenfor områder som er utsatt for skadeflom kan indirekte ha interesse av avklaring av disse spørsmål.

3. Målgrupper for informasjon

Definering av målgrupper for informasjon om flomsonekart har blant annet betydning for informasjonsstrategi og tiltak. Målgrupper med ulik faglig innsikt og ståsted vil ha behov for informasjon tilpasset sitt bruksområde, for eksempel i forhold til detaljeringsgrad og mengde informasjon.

Intern målgruppe

Målgrupper vil være ansatte som arbeider med flomvarsling, flomsikring, oppfølging av arealplaner, dam- og vassdragssikkerhet og beredskap generelt.

Ekstern målgruppe

Ekstern målgruppe deles inn i *primærmålgruppe* og *sekundærmålgruppe*.

Primærmålgruppe:

Kommunene, fylkeskommunene og fylkesmennene, samt andre sentrale arealforvaltere (Statens vegvesen, jernbaneverket mv.) som benytter flomsonekart som verktøy i sin areal- og beredskapsplanlegging.

Sekundærmålgruppe:

Andre som vil kunne ha interesse av flomsonekartene i sin virksomhet eller som vil kunne påvirke primærmålgruppene til å ta kartene i bruk: politi, redningssentraler, fylkeskartkontor, regulanter/dameiere, konsulenter/rådgivere, forsikringsbransjen, berørte grunneiere, presse og andre interesserte.

4. Mål for informasjonsarbeidet

Flomsonekart-prosjektet har etter revisjon på styringsgruppemøte 27.03.00 følgende hovedmål:

Flomsonekartene skal ha høy kvalitet slik at de benyttes av plan- og beredskapsmyndigheter og skadene ved flom reduseres

For informasjonsarbeidet er ett av de definerte delmålene sentralt:

Flomsonekartene skal være kjent og anerkjent hos ansvarlige plan- og beredskapsmyndigheter

Dette betraktes som et hovedmål for informasjonsarbeidet. Med bakgrunn i dette og den forutgående analysen og målgruppediskusjonen har vi definert følgende hoved- og delmål for informasjonsarbeidet:

Hovedmål

Flomsonekartene skal være kjent og anerkjent hos ansvarlige plan- og beredskapsmyndigheter .

Delmål

- Det er et mål at alle berørte kommuner tar i bruk kartene i arealplanleggingen så snart de foreligger.
- Brukerne skal forstå **hva** flomsonekart er, **hvorfor** det er utarbeidet og **hvordan** de skal brukes.
- Formidlingen skal sikre at brukerne har riktig forståelse for kartenes presisjon.
- Informasjonsarbeidet skal bidra til bedre intern koordinering og samhandling i NVE.

5. Strategi

Informasjonen skal være mest mulig tilpasset og skreddersydd til målgruppenes behov.

Siden de primære målgruppene må antas å være kjent med problemet og hensikten med tiltaket, er det hensiktsmessig at man i tillegg til aktive tiltak, dvs. aktiv formidling, også anvender passive tiltak, dvs at det legges til rette for at målgruppene selv kan hente den informasjonen de trenger for eksempel på Internett.

Det er viktig å legge fram informasjonen på en slik måte at målgruppene føler at de får noe igjen for å ta tiltakene i bruk, dvs. at det skapes vann-vinn-situasjoner. Derfor må fordelene med flomsonekartene komme klart fram.

I formidlingen skal det gjøres aktiv bruk av videreformidlere som fylkeskommunene, fylkesmennene, presse, konsulenter/rådgivere, fylkeskartkontor, forsikringsselskaper og andre som kan påvirke kommunene til å ta kartene i bruk.

Faktainformasjon til publikum skal hovedsakelig skje gjennom videreformidlere. NVE må derfor legge opp til tiltak (materiell og annet) som videreformidlerne enkelt kan ta i bruk.

I informasjonsarbeidet skal det legges vekt på samordning mellom aktuelle avdelinger og regionkontorene i NVE.

6. Forslag til tiltak

Tiltak	Målgruppe(r)	Sentrale problemstillinger	Ansvar	Utførende	Tid Hyppighet
Dialogark					
Om Prosjektet	Alle målgrupper	Organisering/tidsperspektiv/omfang/prioriteringer, mål	Prosjektet Hallvard	Info	VP2000 1 gang
Ansvar arealplan/ Byggesak	Kommuner, FK, FM, internt, konsulenter, forsikring, beredskapsmyndigheter	Plan som prosess, kartene som verktøy. Kommunens ansvar, NVEs ansvar. Hva med områder som ikke kartlegges? Formidle hva NVE, kommunen og eventuelt konsulenter kan gjøre mhp. undersøkelser. Vassdragsfare generelt – andre faremomenter.	Anders	Info	VP2000 1 gang Deretter etter behov
Hva er et flomsonekart?	Kommuner, FM, internt, dameiere, konsulenter, Forsikring	Hva er et flomsonekart? Hvordan kan det brukes (arealplanlegging, beredskap, flomvarsel, miljø, planlegging av sikringstiltak)? Kartenes begrensning.	Øyvind	Info	VP2000 1 gang Deretter etter behov
Flomvarsling og Beredskap	Kommuner, FK FM, internt, beredskapsmyndigheter	Hva er flom? Kvalitativ/ kvantitativ varsling/ begrensninger muligheter. Bruk av flomsonekart i flomvarsling og beredskapssammenheng.	Inger Karin, Hallvard	Info	VP2000 1 gang Deretter etter behov
Internett					
	Alle	All informasjon i infotiltak for øvrig. Bakgrunn for og beskrivelse av prosjektet. Eksempelkart, oversikt over hvilke strekninger som kartlegges, søkemulighet og eventuelt enkel presentasjon av ferdige kart. Gjensidige pekere til veileder 3/99, retningslinjene 1/99 og flomvarslingen.	Prosjektet Hallvard	Info/web-ansvarlig	VP2000 Fortløpende
Presse-meldinger					
	Pressen (lokal/regionalt)	Info om delprosjekter Om prosjektet Om ansvarsforhold	Prosjektet	Info	Fortløpende
Fagblader					
Vann & Energi	Internt og "bransjen"	Artikler ved milepeler	Hallvard Sverre	Info	Stadige nyhetsdrypp
Kommunal Rapport	Kommuner, fylkeskomm.	Om prosjektet Om kartene som verktøy	Øyvind	Fag-ansvarlig/ Info	VP2000, Artikkel, oppfølging
Teknisk Ukeblad	Planleggere, tekn.etater,ko	Om prosjektet Om kartene som verktøy	Øyvind	Fag-ansvarlig/	VP2000 Artikkel

	n-sulenter			Info	
Forsikrings- tidende	Forsikrings- selskapene	Om ansvar Om kartene som verktøy	Øyvind Anders	Fag- ansvarlig/ Info	VP2000 Artikkel
Posisjon	Kartverket/ konsulenter	Om kartleggingen og bruk av GIS ifm. flomsonekartene	Hallvard Eli	Fag- ansvarlig/ Info	VP2000 Artikkel
Møter i regi NVE					
Møte(r) m/ berørte kommuner	Kommuner FK, FM	Bruk av kartene, forholdet til oppfølging av arealplaner. Presentasjon av ferdige kart. Innføring i måling av kalibreringsdata.	Prosjektet	Prosjektet	I produksjons- fasen og ved ferdigstilling av kart
Møter ifb. m arealplanl, vass- dragsspm. mv.	Kommuner FK, FM	Bruk av kartene, forholdet til oppfølging av arealplaner.	VN og region- kontorene	Reg.kont., planmed- arbeidere	Følger region- kontorenes møteplaner
Reg.kont. møter med FM	FM	Bruk av kartene, forholdet til oppfølging av arealplaner.	VN og region- kontorene	Reg.kont., planmed- arbeidere	Følger region- kontorenes møteplaner
Delta på samlinger					
Deltagelse i Planforum (arr. av FK med kommuner oa.)	Kommuner og FK	Møter kommunene på "deres" arena. Informere om bruk av kartene i arealplanleggingen.	VN/plan- oppfølging Prosjektet	VN/plan- oppfølging	Aktuelt når NVE deltar i FKs Planforum
Vassdrags- teknisk forum (VTA)	Regulanter	Regionvise samlinger Avklare samordning	Region- kontor SV/ prosjektet	Region- kontor SV	En gang per år?
PLAN 2000	arealplan- leggere i kommuner, FK, FM, m.m.	Konferanse/samlingssted for arealplanleggere på Gardermoen. Fokusere på bruk av kartene i arealplanl.	VN/ prosjektet	Avd.dir	Høst 2000
Kartdagene	Kartbransjen, kommunene	Formidle kunnskap om bruk av kartene, metode, usikkerhet/avvik.	Prosjektet	Prosjektet	Vår 2000
Internasjonale konferanser					
Internt	Internt	Spre kunnskap og samle kunnskap, ideer og inspirasjon fra lignende prosjekter i andre land.			
Internt					
Kontakt med avd., seksj. og regionkontor	Arealplan- oppfølgingen, flomvarslinge n	Opplæring av videreformidlere og brukere. Bruk av kartene i arealplanleggingen ½ temadag.	Anders Inger Karin Prosjektet	Prosjektet	Høst 2000

		Forholdet til flomvarsling			
Faglunsj	M29	Informere om kartene, bruksområder mv.	Hallvard	Hallvard	Høst 2000
Intranett	NVE	Pekere til internett Framdrift Prosjekthåndbok	Prosjektet Hallvard	Info/web-ansvarlig	Ved behov
Direktørmøtet	Direktørene	Informere om kartene (bruk, usikkerhet mv., informasjonsstrategi)	Hallvard	Hallvard	Vår 2000
Informasjon på kartene		Hvilken informasjon som skal formidles på kartene avklares snarest (se nedenfor).	Prosjektet	Prosjektet	Vår 2000

Spesielt om informasjon på/ i selve kartet og i rapport for delprosjektet

Det må avgjøres hvor mye og hvilken type informasjon som skal trykkes direkte på kartene og hva som skal framgå av annet materiale.

På kartet:

Kartene bør være standardiserte mht form og innhold.

Det bør være lett å identifisere flomsonekartene fra andre kart, jf. blant annet bruk i kritiske flomsituasjoner.

Kartene bør være "robuste" mot endringer i saksbehandlingsprosedyrer, retningslinjer osv. , dvs at oppdateringer i prinsippet kun skal skje som følge av endringer i eller nye opplysninger om de fysiske forhold.

- Tilstrekkelig informasjon til at brukergruppene forventes å forstå innholdet i kartet, dvs beskrivelsen av de fysiske forhold i vassdraget.
- Nødvendige henvisninger til bakgrunnsinformasjon for dypere forståelse som grunnlag for spesiell bruk, for eksempel som verktøy ved arealplanlegging.
- Eventuelle "advarsler" der en særlig ser fare for misforståelser (og derav feilbruk).

I rapport for delprosjektet:

- Faglig dokumentasjon av arbeidet som er gjennomført, med nødvendig henvisning til grunnlagsmateriale som er benyttet, hvilke forutsetninger som er gjort, begrensninger og forventet presisjon på det som er vist
- Eventuelt eget oversiktskart med stedfesting av "ymse" – plasserer flomsonekartet i en større sammenheng.
- Henvisning til aktuell veiledning for bruk, eventuelt vise til Dialog-/faktaark

Vedlegg 1

Praktisering av retningslinjene 1/99 "Arealbruk og sikring i flomutsatte områder" og forholdet mellom retningslinjene og byggeforskriften

Praktisering av retningslinjene 1/99 "Arealbruk og sikring i flomutsatte områder"

I NVEs uttalelser til arealplaner viser vi til retningslinjene og påpeker at de differensierte sikkerhetskravene her bør følges ved planlegging av ny arealbruk i områder som kan være utsatt for flom. En ikke-juridisk status medfører at vi ikke kan kreve at kommunene følger retningslinjene – da det kun er snakk om retningslinjer, ikke forskrifter. Vi viser imidlertid til kommunens ansvar når det gjelder å unngå at ny utsatt arealbruk lokaliseres i flomutsatte områder. Dette legges det også vekt på i retningslinjene.

Når flomsonekart foreligger vil vi imidlertid få et bedre kort på hånden ved behandling av arealplaner i og med at vi med kart som for eksempel viser at et område ikke er sikkert mot 100 årsflom kan fremme innsigelse mot boligbebyggelse her på bakgrunn av krav til sikkerhet. I en slik situasjon vil vi kunne vise til retningslinjene og sette vårt "nivå" for innsigelse etter sikkerhetskravene som er angitt her jf. NOU 1996:16 "Tiltak mot flom" s. 168 hvor det bl.a. står at:

"Retningslinjene kan også gi veiledning for arealplanleggingen og få betydning for NVEs muligheter til å komme med innsigelser mot foreslåtte arealdisponeringer".

Forholdet mellom retningslinjene og byggeforskriften

Gjeldende tekniske forskrifter til plan- og bygningsloven (TEKN) trådte i kraft 01.07.97. Risiko forbundet med vassdrag kommer inn under kap. VII "Personlig og materiell sikkerhet". I § 7-32, "Sikkerhet mot naturpåkjenninger (skred, flom, sjø og vind)" heter det i pkt. 1 "Generelle krav" at:

"Byggverk skal plasseres og utformes slik at de har tilfredsstillende sikkerhet mot å bli skadet av naturpåkjenninger (skred, flom, sjø og vind)".

I retningslinjene definerer de differensierte sikkerhetskravene en slik "tilfredsstillende" sikkerhet mht. flom, men uten at dette er juridisk koblet mot forskriftene pr. i dag. Sikkerhetsklassene i retningslinjene er harmonisert med andre sikkerhetsklasser i byggeforskriften, bl.a. sikkerhetsklasser for skred.

Det er et siktemål at retningslinjene skal tas inn i teknisk forskrift til plan- og bygningsloven. Dette er forutsatt av Stortinget. I St.meld. nr. 42 (1996-97) står det på side 18:

"Kvantifiserte retningslinjer for etablering i flomutsatte områder vil etter Olje- og energidepartementets syn bidra til en mer enhetlig og enklere vurdering av om etablering skal skje i flomutsatte områder, eventuelt på hvilke vilkår. Det vil derfor bli arbeidet videre med forslaget fra NVE med sikte på å fastsette kvantifiserte sikkerhetskrav ved etablering i flomutsatte områder i byggeforskriftene."

Vedlegg 2

Saksbehandling for bistand til sikring i og ved vassdrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan tilby bistand til planlegging og gjennomføring av ulike sikringstiltak i vassdrag. Skader ved historiske flommer er bakgrunnen for at NVE har hatt et system for søknad, planlegging og gjennomføring av sikringstiltak mot flom. NVE forvalter en årlig budsjettpost på statsbudsjettet til dette formålet.

Flomsonekartene vil på samme måte som historiske flommer rette søkelyset på områder utsatt for flom. Aktuelle tiltak i denne forbindelse kan være erosjonssikring, flomsikring(flomverk) eller ras-sikringstiltak.

NVE prioriterer bistand til tiltak ut fra bl.a. en vurdering av samfunnsmessig nytte. I vurderingen vil NVE ta i betraktning de kunnskaper om flom-, ras- og erosjonsforhold som forelå da sikringsobjektet ble oppført eller området ble tatt i bruk. Dersom det ikke ble tatt tilstrekkelig hensyn til dette, vil tiltaket ikke kvalifisere til statlig bistand.

Søknader om tiltak som NVE ikke kan yte bistand til de nærmeste årene vil bli avslått. Det vil også bli foretatt en helhetlig vurdering av vassdraget og hvilke konsekvenser det omsøkte tiltaket kan få andre steder. For tiltak i vernede vassdrag vil det bli foretatt en spesielt streng vurdering av tiltaket.

Selv om NVE er negativ til statlig bistand til planlegging og finansiering, kan søker planlegge og utføre tiltak i egen regi. NVE vil, så langt regionkontorene har kapasitet, kunne komme med råd til slike tiltak.

Samfunnsøkonomisk viktige tiltak blir finansiert vesentlig med statlige midler, men med en distriktsandel som normalt er på 20% av totalkostnadene. Dersom det omsøkte tiltaket blir prioritert vil NVE utføre hele den tekniske planleggingen, inklusiv vurdering av allmenne interesser. Saksgang og beslutningsprosessen som ligger til grunn for vedtaket om eventuell bevilgning og utførelse, styres av NVE.

Søknad om bistand til tiltak skal skrives på fastsatt skjema som kan fås ved NVEs kontorer eller i kommunen. (Se for øvrig ”Saksbehandling for bistand til sikring i og ved vassdrag”).

Vedlegg 3

Prioriterte strekninger for kvantitativ flomvarsling

(utarbeidet av HV 07.02.2000. NB! ikke prioritert rekkefølge)

234 Tana: Karasjok tettsted

HBV-modell for Vækkava + skalering
Dynamisk modell for vannlinjeberegning vurderes
Referanseskala settes opp i Karasjok tettsted

196 Målselvvassdraget: Moen

HBV-modeller for Malangsfoss og Fosshaug + skalering
Dynamisk modell for vannlinjeberegning vurderes
Tidevannproblem vurderes
Referanseskala settes opp ved Moen/Målselv bru

151 Vefsna: Mosjøen

HBV-modeller for Laksfors og Eiteråga + skalering
Eventuell HBV-modell for Andåsfoss i Skjerva vurderes
Dynamisk modell for vannlinjeberegning vurderes
Tidevannproblem vurderes
Referanseskala settes opp i Mosjøen

139 Namsen: Nedre del av Namsen

HBV-modell for Bertnem + skalering
Eventuell regresjonsmodell, basert på Trangen og Fiskumfoss, vurderes
Dynamisk modell for vannlinjeberegning vurderes
Tidevannproblem vurderes

123 Nidelvvassdraget: Nea, Selbusjøen og Trondheim

HBV-modeller for Kulset bru og Kjelstad + skalering
Ruting gjennom Selbusjøen
Beregning av lokaltilsig nedstrøms Selbusjøen
Dynamisk modell for vannlinjeberegning i Nea og i Trondheim vurderes
Tidevannproblem vurderes
Referanseskala settes opp i Trondheim

122 Gaula: Gaula nedstrøms Støren

HBV-modeller for Gaulfoss og Gaua + skalering
Dynamisk modell for vannlinjeberegning vurderes

Tidevannproblem vurderes
Referanseskala settes opp på Støren og Melhus

109 Driva: Nedre del av Driva

HBV-modell for Elverhøy bru
Vannlinjeberegning i arbeid

62 Vossovassdraget: Vangsvatnet og tilløpselven

HBV-modell for tilløpet til Vangsvatnet (Bulken)
Rutingmodell for Vangsvatnet
Dynamisk modell for vannlinjeberegning i tilløpselven vurderes

16 Skiensvassdraget: Nedre del av Heddøla

HBV-modell for Omnesfoss + skalering
Dynamisk modell for vannlinjeberegning vurderes
Vannstandsprognose for Heddalsvatn vurderes
Referanseskala settes opp i Heddøla ved Tuven?

12 Drammensvassdraget: Tyrifjorden og nedre del av Dramselv

Regresjonsmodell for tilløp Tyrifjorden
Regresjonsmodell for Døvikfoss + skalering
Prognoserte vannføringer fra RSD benyttes + skalering
Rutingmodell for Tyrifjorden
Dynamisk modell for vannlinjeberegning for Dramselv vurderes
Tidevannproblem vurderes
Referanseskala settes opp i Drammen

2 Glommavassdraget: Mjøsa og Vorma

Regresjonsmodell for tilløp Mjøsa
Prognosert vannføring fra GLB benyttes
Rutingmodell for Mjøsa
Beregning av lokaltilsig
Dynamisk modell for Vorma foreligger
Referanseskala settes opp ved Eidsvoll

2 Glommavassdraget: Glomma fra Elverum til Vorma

Prognoserte vannføringer fra GLB benyttes
Beregning av lokaltilsig
Dynamisk modell for Glomma foreligger
Spesielt hensyn må tas til Nuggeren, Vingersjøen og Storsjøen

Referanseskala settes opp ved Flisa, Kirkenær, Kongsvinger m.fl.?

2 Glommavassdraget: Øyeren

Prognosert vannføring fra GLB benyttes
Beregning av lokaltilsig
Rutingmodell for Øyeren
Referanseskala settes opp ved Fetsund

311 Trysilelva: Trysil

HBV-modell for Nybergsund
Vannlinjeberegning for Trysilelva ved Nybergsund

Framdriften er til dels avhengig av framdriftsplanen i flomsonekartprosjektet. Uavhengig av denne kan imidlertid modellene for vannføringsprognosering utarbeides så snart som mulig. Disse modeller vil være av verdi for flomvarslingen også før kvantitativ varsling av vannstander er operativ.

Allerede nå kan kvantitativ vannstandsprognosering i Glomma startes opp. Slik prognosering kan foregå som test på metoden og på rutiner for utarbeidelse og for formidling av prognosene. Hva trenger vi for eksempel av referanseskalaer?

Prioriterte HBV-modeller er ellers de for Namsen, Gaula, Driva, Vangsvatnet og Trysilelva, hvor vannstandsprognosering kan knyttes til eksisterende skalaer ved målestasjoner.

Forslag til prioriteringsrekkefølge våren 2000

1. ELVERUM. HBV-modell for Elverum lages. Modellen kjøres daglig og vakthavende/bakvakt lager vannstandsprognose for Elverum vannmerke to ganger i uken for firedagersperioder.
2. DRIVA. HBV-modell for Elverhøy bru lages. Modellen kjøres daglig og vakthavende/bakvakt lager vannstandsprognoser for nedre del av Driva, basert på flomsonekart, to ganger i uken for firedagersperioder.
3. GAULA. HBV-modellen, som kjøres daglig, benyttes av vakthavende/bakvakt som lager vannstandsprognose for Gaulfoss vannmerke to ganger i uken for firedagersperioder.
4. VANGSVATNET. HBV-modell for tilløpet til Vangsvatnet (Bulken) lages. Modellen kjøres daglig og ut fra modellkjøring og en rutingmodell for Vangsvatnet lager vakthavende/bakvakt vannstandsprognose for Vangsvatnet (Bulken vannmerke) to ganger i uken for firedagersperioder.
5. TRYSILELVA. HBV-modell for Nybergsund lages. Modellen kjøres daglig og vakthavende/bakvakt lager vannstandsprognose for Trysilelva/Nybergsund vannmerke to ganger i uken for firedagersperioder.

Kvantitativ vannstandsprognosering for disse fem stedene skal være i drift senest 15. april 2000.

Vedlegg 4

Informasjonsstrategi og informasjonstiltak i flomsonekartprosjektet - Juridiske problemstillinger (AJ)

1. Flomsonekartenes betydning ved arealplanlegging

Kommunene har ansvar etter bestemmelsene i plan- og bygningsloven for å sikre en forsvarlig bruk og vern av arealer og bygninger innen kommunens grenser. Kommunene har en selvstendig undersøkelsesplikt med hensyn til farer både ved utarbeidelse av arealplaner og ved vurdering av dele- og byggetillatelse.

Er det foranledning til å tro at et område kan være utsatt for en naturbetinget fare, må kommunene påse at det er innhentet tilstrekkelig fagkyndige uttalelser om faren. Dersom det blir konstatert fare i området - for eksempel at flom sannsynlig vil inntreffe ved et gitt gjentakintervall - skal området i planen legges ut til et formål som er forenlig med denne potensielle faren

For de tilfeller der det planlegges innenfor et område hvor flomsonekartene angir fare for flom, vil dette utløse en slik plikt hos kommunene. Dersom kommunen vedtar plan i strid med dette, vil dette kunne være uaktsomhet hos kommunene, som igjen vil kunne føre til erstatningsansvar.

De retningslinjer som utarbeides/foreligger i forhold til flomfare, bør da følges av kommunene for å sikre at de har oppfylt sitt ansvar og undersøkelsesplikt.

Dersom en kommune legger ut et område som vil være sterkt i strid med anbefalingene flomsonekart m/retningslinjer utgjør, kan NVE reise innsigelse til planen. Kommunen taper da sin vedtakelsesmyndighet i forhold til arealplanen. Dersom mekling hos Fylkesmannen ikke fører frem, må endelig plan fastsettes av Miljøverndepartementet.

I Innst. S. nr. 244 (1996-97) om tiltak mot flom er det i tråd med dette uttrykt at det "fortsatt skal være kommunene som har ansvaret for at flomfare er vurdert og tatt hensyn til ved arealplanlegging og byggesaksbehandling". Denne innstillingen ble vedtatt av Stortinget i møte den 10. juni 1997. Flomsonekartene og NVEs kompetanse på området er således kun et *verktøy* som kommunene må benytte seg av for å oppfylle sitt ansvar.

NVEs ansvar i denne sammenheng er først og fremst å utarbeide mest mulig korrekte flomsonekart og sørge for klar informasjon i forhold til evt usikkerhetsmomenter vedrørende kartene. I de vassdrag der det (ennå) ikke er utarbeidet flomsonekart, må NVE stille den fagkunnskap som for øvrig finnes i etaten til disposisjon.

2. Flomsonekartenes betydning i forhold til lov om naturskadeforsikring

"Ting i Norge som er forsikret mot brannskade, er også forsikret mot naturskade", jfr lovens § 1. Dette innebærer at den enkelte forsikringstaker sine eiendeler er forsikret også mot naturskader.

De ulike skadeforsikringsselskaper som erstatter naturskade, skal være medlemmer av en felles skadepool. Denne skadepoolens oppgave er å utlikne naturskadeerstatningene mellom forsikrings-selskapene.

Dersom kommunen har utvist uaktsomhet ved sin arealplanlegging - for eksempel ved at planen ikke er forenlig med flomsonekart - og skaden fremkommer som en følge av dette, vil poolen kunne kreve regress fra kommunen.

Vi ser også her at det er den enkelte kommune som er *ansvarlig*.

3. Flomsonekartenes betydning i forhold til lov om sikring mot og erstatning for naturskader (naturskadeloven)

Statens Naturskadefond har til oppgave å yte erstatning for naturskade i de tilfeller det ikke er adgang til å forsikre seg mot skaden ved en alminnelig forsikringsordning, samt å fremme sikring mot naturskade og yte tilskudd til sikringstiltak.

Bakgrunnen for denne loven er tanken om at naturbegivenheter det ikke er mulig å forsikre seg mot, ikke skal belastes den enkelte når de første inntreffer, men av fellesskapet.

Kommunen er også her den *ansvarlige*. Om kommunen har utvist uaktsomhet ved sin arealplanlegging - for eksempel ved at planen ikke er forenlig med flomsonekart - og skaden fremkommer som en følge av dette, vil fondet kunne kreve regress fra kommunen.

4. NVEs ansvar i forhold til flomsonekartene.

Som nevnt tidligere er NVEs ansvar i denne sammenheng først og fremst å utarbeide mest mulig korrekte flomsonekart og sørge for klar informasjon i forhold til evt usikkerhetsmomenter vedrørende kartene.

For det tenkte tilfellet at NVE har utarbeidet et kart som er klart uriktig og ikke er godt nok fundamentert, kan NVE ha utvist uaktsomhet. Dette vil igjen kunne medføre erstatningsansvar. Eksempel på dette kan være om det av flomsonekartet feilaktig fremgår at et område ligger klart utenfor flomfare, og kommunen legger området ut til bygging av sykehus, selv om området i realiteten ligger i en 10 årsflom sone.